

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Кафедра «Міжнародні економічні відносини»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи зовнішньоекономічної діяльності

Освітня програма: «Міжнародний бізнес»

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Затверджено на засіданні кафедри
Міжнародні економічні відносини
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи зовнішньоекономічної діяльності обов'язкова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач	Ситников Микола Миколайович, кандидат наук, доктор філософії, доцент, доцент, каф. МЕН
Контактна інформація викладача	Телефон кафедри, телефон викладача, E-mail:+38 0674507066, sytnikovnikolay56@gmail.com
Час і місце проведення навчальної дисципліни	Предметна аудиторія кафедри, а. 277-а
Обсяг дисципліни	Кількість годин - 120 год., 4 кредити, лекції 30 год., практичні, семінарські, лабораторні 14 год., самостійна робота 76 год., екзамен.
Консультації	Згідно з графіком консультацій
2. Пререквізитами і постреквізитами навчальної дисципліни	
Пререквізитами: «Країнознавство», «Міжнародні економічні відносини», «Економіка бізнес-структур»	
Постреквізитами: «Глобалізація і транснаціоналізація світової економіки», «Міжнародна інвестиційна діяльність», «Інноваційні моделі та форми міжнародного бізнесу», «Міжнародний бізнес», «ЗЕД підприємства: зовнішньоекономічні операції і контракти».	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<p>Особливості сучасного стану і економічного розвитку України передбачають розвиток зовнішньоекономічної діяльності. Організація зовнішньоекономічної діяльності та вихід національних підприємств на світові ринки як повноцінного суб'єкта міжнародних економічних відносин є одним з важливих аспектів для України, тому виникає необхідність вивчення дисципліни «Основи зовнішньоекономічної діяльності» і надання студентам знань про світові економічні процеси, зміст, сутність та організацію зовнішньоекономічної діяльності що відбуваються на рівні окремих підприємств, фірм, різних форм власності і методів ведення бізнесу. Вихід підприємств на зовнішні ринки може бути ефективним за умов наявності спеціалістів із зовнішньоекономічної діяльності, які володіють теорією і практикою визначення видів зовнішньоекономічної діяльності, пошуку іноземних ринків, партнерів, посередників, практикою укладання та виконання контрактів, здійснення міжнародних комерційних угод з урахуванням особливостей конкретних ринків, правового регулювання та здійснення експортних та імпорتنих операцій.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:</p> <p>інтегральну компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов</p> <p>загальні компетентності:</p> <p>ЗК 3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.</p> <p>ЗК 4. Здатність планувати та управляти часом.</p> <p>ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.</p> <p>ЗК 7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)</p>	

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

СК5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного бізнес-середовища та вміти адаптуватися до них.

СК6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

СК7. Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації зовнішньоекономічних валютно-фінансових і кредитних відносин.

СК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

СК12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин в цілому та міжнародного бізнесу зокрема.

СК13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у економічних відносинах.

СК14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

СК15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

СК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

очікувані програмні результати навчання:

РН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

РН3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

РН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

РН5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

РН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

PH15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

PH19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу.

PH20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

PH21. Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.

PH22. Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнес-середовища для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

Надання знань про сутність, механізми, форми та етапи зовнішньоекономічної діяльності, вивчення та визначення факторів які впливають на динаміку, ефективність та розвиток цих процесів.

5. Завдання вивчення дисципліни

Вивчення теоретичних підвалин і концепцій зовнішньоекономічної діяльності; аналіз мікроекономічного ефекту зовнішньоекономічної діяльності, аналіз макроекономічного ефекту зовнішньоекономічної діяльності, їх впливу на розвиток економіки підприємства, України й країн світового господарства в цілому; визначення механізму організації, перспектив розвитку і оцінка поточних та перспективних зовнішньоекономічних відносин між Україною і окремими країнами та регіональними інтеграційними угрупованнями.

6. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи та державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД).

Тема 1. Методологія ЗЕД.

Вступ до дисципліни. Зовнішньоекономічні зв'язки як форма господарської діяльності. Можливості і задачі господарських організацій в міжнародному співробітництві. Підприємство в системі світогосподарських зв'язків. Складові зовнішньоекономічної політики держави. Зовнішньоекономічні зв'язки., зовнішньоекономічна діяльність, зовнішньоекономічні операції. Основні форми та вили ЗЕЗ та ЗЕД. Принципи ЗЕД. Міжнародний поділ праці .

Тема 2 .Регулювання ЗЕД.

Державне регулювання ЗЕД. Органи державного регулювання ЗЕД. Недержавне регулювання ЗЕД . Органи недержавного регулювання. Функції та повноваження. Тарифне регулювання. Нетарифне регулювання. Гармонізована система опису та кодування товарів. Митний контроль. Товари для зовнішнього ринку. Тарифне і нетарифне регулювання.

Тема 3. Маркетинг у зовнішньоекономічній діяльності.

Мотиви та етапи виходу підприємства на зовнішні ринки. Виникнення і розвиток маркетингу ЗЕД, концепції міжнародного маркетингу як своєї системи маркетингової діяльності. Доцільність виходу на закордонні ринки. Підходи до вибору закордонного ринку. Вихід на ринки. Сегментація закордонного ринку. Організація служби маркетингу.

Тема 4. Партнери для зовнішньоекономічної діяльності.

Вибір виду зовнішньоекономічної діяльності. Технологія пошуку закордонного партнера Вибір партнера для ЗЕД. Оцінка партнера. Встановлення контакту з закордонним партнером. Інформація про закордонну фірму. Оферта. Запит. Замовлення. Технологія ділового спілкування. Листування. Телефонні переговори. Підготовка до зустрічі. Підготовка перемовин. Основи ведення переговорів.

Тема 5. Цінова політика у ЗЕД. Конкурентний аркуш. Аналіз світових цін. Правила ІНКОТЕРМС.

Ціна товару. Проблеми при встановленні ціни. Рівень ціни. Прямі витрати. Непрямі витрати. Світова ціна. Формування світової ціни. Фіксація ціни у контракті. Джерела пошуку світових цін. Базис ціни. Витрати по постачанню товару. Зміст конкурентного аркушу. Методика формування та складання конкурентного аркуша. Знижки до ціни. Правила ІНКОТЕРМС

Змістовий модуль 2. Організація зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 6. Посередники у зовнішньоекономічній діяльності.

Види посередницьких операцій, їх особливості. Класифікація посередників за обсягом повноважень. Брокери, маклери. Агенти представники. Комісіонери, консигнатори. Торгівельні агенти. Дистриб'ютори. Класифікація посередників за їх місцем на ринку . Прості агенти. Агенти з правом першої руки. Монопольні та ексклюзивні агенти. Функції та роль кожного при здійсненні ЗЕ операцій.

Тема 7. Організаційні структури зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Сутність функціонування підприємства. Класифікація підприємств за організацією та формою власності. Експортно-імпортна діяльність підприємства. Зовнішньоекономічний відділ підприємства. Функції та завдання ЗЕВ підприємства. Фахівці з зовнішньоекономічної діяльності, їх права та обов'язки.

Тема 8. Міжнародна торгівля послугами.

Міжнародний ринок послуг та умови його формування. Сутність та економічне значення інжинірингу, реінжинірингу, франчайзингу, лізингу. Характеристика функцій інжинірингу, реінжинірингу, франчайзингу, лізингу. Систематизація видів операцій інжинірингу, реінжинірингу, франчайзингу, лізингу. Ноу- хау технічного і комерційного характеру. Торгівля ноу-хау.

Тема 9. Залучення інвестицій та правове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.

Поняття та сутність інвестицій. Види та форми інвестицій. Інвестиційні інструменти. Прямі іноземні інвестиції. Портфельні інвестиції. Правовий захист суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Арбітражні та державні суди. Право яке використовується при вирішенні спору. Форми міжнародного комерційного арбітражу. Третійські суди.

Тема 10. Організація та функціонування в Україні підприємств з іноземним капіталом.

Форми підприємств з іноземним капіталом. Законодавча і нормативна база створення підприємств з іноземним капіталом. Сутність функціонування підприємств з іноземними інвестиціями. Порядок створення спільних підприємств. Ефективність функціонування СП. Основні показники ефективності.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№	Назва теми	Форми організації	К-сть год.
----------	-------------------	--------------------------	-------------------

ТИЖН Я		навчання	
1.	Методологія ЗЕД	Л	2
2.	Зовнішньоекономічна діяльність і зовнішньоекономічні зв'язки	П	2
3.	Регулювання ЗЕД.	Л	4
4.	Державне, недержавне, тарифне та нетарифне регулювання ЗЕД	П	4
5.	Маркетинг у зовнішньоекономічній діяльності	Л	4
6.	Пошук партнерів та оцінка доцільності та організація виходу на іноземний ринок	Л	2
7.	Цінова політика у ЗЕД. Конкурентний аркуш. Аналіз світових цін. Правила ІНКОТЕРМ	Л	4
8.	Зовнішньоекономічні операції	Л	2
9.	Посередники у зовнішньоекономічній діяльності.	Л	2
10.	Організаційні структури зовнішньоекономічної діяльності підприємства.	П	2
11.	Інвестиційна складова зовнішньоекономічної діяльності	Л	4
12.	Міжнародна торгівля послугам	Л	4
13.	Залучення іноземного досвіду та ефективність створення підприємств з іноземними інвестиціями	П	2
14.	Залучення інвестицій та правове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.	Л	4
15.	Арбітраж у зовнішньоекономічній діяльності	П	2

8. Самостійна робота

Метою самостійної роботи є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у здобувачів вищої освіти самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Проблемні питання здобувачі мають змогу обговорити з викладачем під час обов'язкових консультацій 1 раз на тиждень, або в інші часи за домовленістю з викладачем. Також доступні відеозустрічі в системі Zoom, аудіоспілкування або повідомлення у сервісах Viber, Telegram (за графіком консультацій викладача)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, д/заочн
1	Нормативна та законодавча база зовнішньоекономічної діяльності ...	7/11
2	Товари для зовнішнього ринку, митні тарифи та мита, роль мита, кількісні обмеження, приховані, фінансові та позаекономічні методи регулювання	8/12
3	Аналіз маркетингового середовища: економічне, історико- культурно- географічне та політичне середовище	7/11
4	Пошук інформації про іноземних партнерів	7/11
5	Бартер, зустрічні закупівлі, компенсаційна торгівля, великомасштабні операції на компенсаційній основі, операції на давальницької сировині, викуп застарілої продукції та постачання на комплектацію	7/11
6	Класифікація посередників за їх обсягом повноважень та їх місця на ринку	8/11
7	Умови контракту купівлі – продажу. Цінова та товарна політика на світових ринках	8/11
8	Класифікація послуг, особливості торгівлі та державне регулювання торгівлі послугами	8/11

9	Інвестиційна і інноваційна діяльність при організації ЗЕД	8/11
10	Транспортне забезпечення зовнішньоекономічних операцій. Кредитування у міжнародній торгівлі. Створення підприємств з іноземним капіталом	8/11
	Разом	76/112

9. Система та критерії оцінювання курсу

Підсумкова кількість балів виставляється як сума балів за усіма поточними формами контролю та підсумковим контролем, передбаченими робочою програмою навчальної дисципліни. Методи контролю: поточний контроль (контроль відвідування занять студентом, усне опитування, індивідуальне опитування, доповіді); рубіжний контроль (тестування за темами модуля 1, модуля 2); підсумковий контроль (екзамен – форма підсумкового контролю, яка полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на семінарських заняттях, а також завдань до екзамену). Сумарний результат містить 100 балів.

Поточне тестування										Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Модуль 1					Модуль 2						
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2					40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Контроль знань здобувачів вищої освіти *заочного відділення* здійснюється шляхом виконання та подальшого захисту контрольної роботи у вигляді відповідей на питання, що стосуються змісту роботи. Перелік питань до контрольної роботи можна знайти в системі дистанційного навчання НУ «Запорізька політехніка»: <https://moodle.zp.edu.ua> та у методичних вказівках до виконання контрольної роботи з дисципліни.

10. Політика курсу

Політика курсу базується на Положенні про систему забезпечення НУ «Запорізька політехніка» якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості). Режим доступу:

http://www.zntu.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_zabezpechennia_yakosti.pdf

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання Moodle), до яких має бути виконано певне завдання. Перескладання модулів (рубіжний контроль) відбувається тільки при наявності поважної причини пропуску із обов'язковим дозволом деканату.

Політика щодо академічної доброчесності: Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, досягнення результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел при виконанні проектних завдань. Списування під час рубіжного контролю та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, не дозволяються пропуски занять та запізнення з неповажних причин. Здобувачі освіти повинні приймати активну участь під час проведення занять, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи, що є допуском до підсумкового контролю. Обов'язкове вимкнення мобільних девайсів під час відвідування занять в аудиторії. В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині і т. інш.) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності. При цьому щотижня здобувач вищої освіти має звітувати через електронну пошту або через систему дистанційного навчання Moodle про стан виконання завдань та раз на тиждень – за графіком консультацій - виходити на онлайн-консультацію.

Політика дотримання прав та обов'язків здобувачів вищої освіти. Права і обов'язки здобувачів вищої освіти відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і здобувачем вищої освіти в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».